

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Efterretninger

om

Horsens lærde Skole

for Skoleaaret 1841—42.

Med indstøede Bemærkninger.

Judbydelseskrift

til

Hoved-Examen i Horsens Skole

den 14de Septbr. 1842 og følgende Dage.

Af

Rector Wü l e r t z.

Horsens.

Trykt hos A. G. Fogh.

Efter at have i foregaaende Aar meddeelt Efterretninger om Skolen og derved tilføjet de Bemærkninger, den lærde Underviisning og Skolevæsenet i det Hele angaaende, hvortil Eeilighed nærmest frembød sig; vedbliver jeg i Aar paa lige Maade, og vil denne Gang først omhandle nogle af de Gienstande, som i de tidligere meddeelte Efterretninger ere blevne kortere behandlede.

Skolens Indtægt og Udgiwt. Det er en heldig Idee, hvis Udførelse skyldes vor nuværende allernaadigste Konge og Landsfader, at der nu for hvert Aars Begyndelse gøres et Overflag over de rimelige Indtægter og Udgifter, som kunne ventes at forefalde for det lærde Skolevæsen i det Hele og hver enkelt Skole i særdeleshed, og at der derefter for hver af Skolerne fastsættes et vist Beløb, som Udgifterne saavel i Almindelighed som for hver enkelt Hovedgjenstand ikke maa overstige. At dette maa bidrage saare meget til Huusholderiiskhed og Orden, at alle større Udgifter derved blive nøiere overveiede og overlagte, at unødvendige Udgifter derved lettere undgaaes, synes, naar der ellers af alle Vedkommende handles med Retsindighed og god Villie, at maatte blive en ligesaa nødvendig som heldbringende Følge. Vel er der mange andre og væsentligere

Ting, som betinge sig en Stiftelses Flor og Savnlighed; dog indlyser Nødvendigheden af, at ogsaa de fornødne Pengemidler maae være tilstede og nyttes med Orden og fornuftig Sparsomhed, for at en Stiftelse skal kunne svare til sin Hensigt. Enhver maa da erkiende det Velgiørende i, at en ordnende Aand ogsaa i denne Henseende viser sig virksom. Den gode Orden i Egevægten mellem Udgiøt og Indtægt, udstrakt ved Kongens landesfaderlige Villie til alle Statshuusholdningens Dele, vil ikke blive uden velsignede Virkninger, og give mange Statsindretninger en Fasthed og betrygget Tilværelse, som under andre Forhold kunde savnes.

Hvor meget det lærde Skolevæsens samlede aarlige Indtægt og Udgiøt udgiør, kan sees af de udgivne Stats-Budgetter for 1841 og 1842 navnlig det sidste S. 104-5. De enkelte lærde Skolers særskilte Indtægters og Udgiøters Beløb m. m. findes meddeelt i Selmers Academiske Tidender 4de Bind 4de Hefte S. 469-534. Det vil findes mærkeligt, at de enkelte Skolers Udgiøter ere meget ulige; medens de ved nogle, som Ronne og Horsens Skole, ifkun udgiøre aarlig omtrent 4200-4800 Rbd., stige de ved andre til 8-9-10000, ja opløbe for Kiøbenhavns Skole til over 12000 Rbd. Aarsagen til denne Forskiellighed er dels de Skatter, enhver Skole har at udrede, da de Skoler, som have betydelige Tiender, ogsaa have Skatterne at svare af dem; dels Lærernes ulige Antal og Lon, da Lærerlønnen ved nogle Skoler f. Ex. i Slagelse, Ronne, Nykøbing, Horsens, og Realskolen i Aarhus udgiør omtr. 4000 Rbd. aarlig, medens den i andre af Skolerne stiger til 5-6000, ved Kiøbenhavns Skole endog til 8000 Rbd.; dels Vensterner til afgaaede Embedsmænd, som nogle Skoler fremfor

andre have at udrede; de els Belebte af hvad man kalder Smaaavgifter eller tilfældige Udgifter, hvilket ved nogle Skoler er meget større end ved andre; de els endelig Udgifterne til Skolebygning og Inventariums Vedligeholdelse. Lovens Bud i 2—22—71, at Kirken er pligtig „at holde Skolen og Skolelærernes“ (s: de ved Skolen tiende Embedsmænds) „Vøliger ved Magt“, er nemlig mange Steder ligesom skrevet i Glemmebog, uagtet Budet er gjentaget i Skoleforordningen af 7de Novbr. 1809 § 125, som kun tillader Vedligeholdelsen at ske for Skolekassens Regning, hvor Kirkerne ved spectelle Anordninger ere fritagne. Derved paaføres imidlertid Skolekasserne betydelige Udgifter, saa at Bygning og Inventariums Vedligeholdelse nu koster det lærde Skolevæsen aarlig næsten 5000 Rbd. eller saa meget, som en heel Skole kan holdes for. Det synes da paa det Tid, at der i denne Henseende skeer en Forandring, og at Skolerne haandhæves i den dem efter Loven tilkommende Ret; og det er aabenbart, at Byrden af denne Vedligeholdelse ikke for nogen enkelt Kirke kan blive saa stor, at den kunde være at ligne med det Tab, som Skolevæsenet lider ved aarlig at maatte ligesom bortkaste et saa stort Beleb, der kunde anvendes langt bedre til Opnaaelse af dets egentlige Diemed. Vil man fra Skolernes Side end frafalde Paastrand paa Inventariets Vedligeholdelse af Kirkerne,*) saa bør dog alle Udbringinger el-

*) Det synes, at ogsaa Inventariums Vedligeholdelse er tilforn beføret af Kirkerne, (i det mindste her i Byen), men nu anses de nok fielden pligtige til at vedligeholde andet end de naaelfaste Ting og hvad dermed kan sættes i Lighed. Vedligeholdelse af Inventarium synes der og nogen Grund til at fritage Kirkerne for nu, da saa mange Ting høre til fornsdent Inventarium for en Skole, som man tilforn ikke bebrøede eller brugde.

ler Reparationer paa Tag og Fag paa Skolebygning, Rectorbolig og Lærerboliger altid udredes af Kirken, saaledes som det og ved enkelte Skoler endnu finder Sted. I alt Fald kunde der og bestemmes en vis Sum, som Kirken aarlig udbetalde til Skolen til Vedligeholdelses-Udgiøterne. *) Tre Kirkernes faste Indtægter utilstrækkelige, da maa det saavel efter Loven som Sagens Natur være Menighedens Sag at tilskyde det Manglende; og ved den i vor Tid saa smukt vakte Sands for alle almene Anliggender, maa man vente, at saadanne Bidrag med en god Villie ville blive udredede. En saadan Stiftelse, som en videnskabelig Skole, hvor meget gavner den ikke den By, hvor den findes, og det i noget langt mere og høiere end et forøget Pengeomløb!

Her i Hørsens have Byens 2 Kirker, hvis Kasse er fælleds, altid og det i fuldeste Udstrækning besorger Skolebygningens Vedligeholdelse, Rectors Beboelsesleilighed derunder indbefattet. Si alene Bygningens Vedligeholdelse paa Tag og Fag, men ogsaa Hvidtning i Bærelser Kjøkken og Gange etc. (dog ikke Bærelseres Betrælf eller Vægges og Lofters Malning), Oliemaling af Dørre

*) Høvd, eller at Bidrag til Latinskolens Vedligeholdelse ikke har været krævet i 20 Aar, vil ingen Kirke kunne paaberaabe sig som Grund til Fritagelse for, hvad Loven paalægger. Det er en Velwillie, der paa sine Steder er viist en uformuende Kirke, at man i endeel Aar ikke har krævet det pligtige Bidrag, men dette kan ikke fritage den uden for den forbigangne Tid. — Da Domkirkerne have en Størrelse og Ansæelighed, der er dem givet ikke med Hensyn til den By alene, i hvilken de ligge, men til Kirkens Afbenyttelse i hele Stiftets Anliggender, synes der mig at være ikke uden Grund til at tillægge enhver Domkirke, naar den ikke selv eier det Fornødne, Noget aarlig til Hielp til dens Vedligeholdelse enten af hver af Stiftets Kirker eller af hele Stiftet paa anden Maade.

Binduer og Paneel, ituslagne eller fordærvede Rude-
 Indsættelse, Smedde- og Smedkerarbejde og andre Repa-
 rationer ved Kaffelovne Laase og alle nagelfaste Ting,
 (dog ikke Anbringelse af nye Kaffelovne i Værelser, hvor
 de tilforn ikke fandtes), Rensning og Vedligeholdelse af
 Vandposten i Gaarden, (men ikke af den i Haugen væ-
 rende Brønd, som Rector selv holder vedlige), Levering
 af Halm til Postens Indbinding om Vinteren, Binduer-
 nes Tætning med Kalk for hver Vinters Begyndelse, *)
 Vedligeholdelsen af Hegnet om Rectorboligens Hauge, af
 Brolægningen i Gaarden og paa Skolens Fortoug m. m.
 afholdes altsammen af Kirken. Den vedligeholder og
 saa Skolens Brandstige og øvrige Brændredskaber; og
 besørger den Skolebygningen tilfaldende Andeel af
 Snefastningen paa Byens Veie om Vinteren. —
 Men foruden den egentlige Vedligeholdelse ere ogsaa
 større Arbejder, som hørde til nødvendig Forbedring og
 Forandring, uden Bægring udførte fra Kirkens Side.
 Saaledes fik i 1834 Skolens Locumer en Ombygning
 og forandret Indretning, som var høilig fornøden; et
 Par Aar senere bleve to af Skolens Kaffelovne, som
 fandtes ikke tilstrækkelig at kunne opvarme Værelserne,
 forsynede hver med en stor Tromle; noget Paneel, som
 det paa enkelte Steder i Læseværelserne er fundet fornø-
 dent at anbringe, er blevet opsat; og da det Maleri af
 den berømte O l u f W o r m, som hænger over Rectors
 Sædheder i øverste Klasse, under forrige Sommers ide-
 lige Regn maatte frygtes at ville tage Skade af Fugtig-
 heden, som giennemtrængte de tykke Mure, har Stiftsøv-
 righeden med Byens Kirke-Inspection viist den Huma-

*) Et eller to Binduer i hvert Værelse lades dog utættede for
 at kunne a b r e s; desuden ere samtlige Læseværelser forsy-
 nede med Ventilatorer til at give frisk Luft.

nitet at samtykke i, at et Panceel er blevet anbragt og-
 saa paa dette Sted, hvorved denne Fare for Fremtiden
 vil afværge. Ved Rectorboligen blev 1834 gjort
 en forbedret Indretning af dens Episekammer eller Fa-
 debuur, som og blev forsynet med nye Rækker og Hylde,
 adskillige Vinduer, hvor Ruderne vare indfattede i Bly,
 og som vare blevne meget utætte, bleve ombyttede med nye,
 som have Træsprosser. Senere er i Klokkeret og et Par
 Kamre Loftene gibsede, (hele Skolen og det meste af
 Rectors Leilighed har gibsede Loft), et nyt Postetræ og
 Postlad anbragt ved Gaardens Brønd, nyt Hegn sat
 om den største Deel af Rectorboligens Hauge, nyt Gulv
 lagt i Klokkeret; i indeværende Aar bliver lagt nyt
 Gulv i et af Værelserne, og Glasvinduer i støbte Jern-
 rammer indsættes i Bygningens Tag, hvor der tilforn
 var aabne Huller. Dette maa være tilstrækkeligt til at
 oplyse, at Bygningen baade vedligeholdes og forbedres
 paa Kirkens Regning ligesaa fuldkommen, som om det
 af Skolens Kasse skulde være bekostet; og ligesom jeg som
 Rector ikke, foruden den almindelige Vedligeholdelse, begie-
 rer andre Forbedringer eller Forandringer end saadanne,
 som Enhver skal erkiende at have været uomgængelig
 fornødne, saaledes har der ei været end den fierneste
 Banffelighed for at opnaae dette; saa at jeg ikke
 seer, hvorfor et et lignende Forhold kunde finde Sted
 ved alle de andre Skoler. Kirke-Inspectionen bestaaer
 af Sognepræst, Borgemeister, og en af Borgrepræsen-
 tanterne. Eaavel dens tidligere som dens nuværende
 Medlemmer have ved enhver Leilighed vist al Velvillie
 med denne Stiftelse, og Forholdet har for mig som Rec-
 tor ikke havt det fierneste af Ubhagelighed; jeg anfører
 dette udtrykkelig, for at giøre opmærksom paa, at der er

da vel heller ingen Grund til at tvivle om, at det samme jo kan finde Sted ved de andre Skoler, naar der fra begge Sider vises Rimelighed og Villighed. Og det maa vist nok ansees for at være af største Bigtighed, at den Ting igien kan overalt komme i sin lovbestedte Orden. Hvad de mindre betydelige eller aarlig gienkommende Udbedringer som Bærelsens Hvidtning, Tagets Understikning o. s. v. angaaer, da er det aftalt mellem Kirke=Inspectionen og Skolens Rector, at denne umiddelbar sender Bud efter vedkommende Haandværksfolk, som have Kirkens og Skolens Arbeide, ligesom og bestemmer Tiden til Arbeidets Udførelse; naar derimod større Udbedringer eller Forandringer ere fornødne, henvender Rector sig skriftlig til Kirke=Inspectionen, eller og mundtlig forhandler med den, som da, hvor Sagen er af Betydning, gjør Indstilling til Stiftsøvrigheden. Eignende Fremgangsmaade antages at kunne finde Sted overalt. Og saa har Stiftsøvrigheden viist os den Tillid, at den, naar større Arbeider vare at foretage, har, efterat der først har været gjort Overslag og dets Villighed er bedømt, tilladt dem at udføres efter Accord og uden Licitation. Dette giver, naar man har paalidelige Arbeidere og det fornødne Tilsyn ikke mangler, bedre Arbeide for billigere Betaling, og det var onskeligt, at det, ved Arbeider for det Almindelige, tiere kunde anvendes; men der maa da hos Bestyrelsen og dem, der føre det daglige Tilsyn, være den fornødne Nidkærhed og Samvittighedsfuldhed. Thi der er en stor Forskiel paa, at et Arbeide er udført saaledes, at det netop kan staae for Syn, og at det i alle Maader kan kaldes forsvarligt.

Hvorledes det er gaaet til, at Kirkerne mange Steder ophørde at vedligeholde de lærde Skolers Bygninger

skal jeg ikke kunne sige. Mangel af Formue hos Kirkerne og Uopsætteligheden af de Forbedringer, der skulde udføres, har vel været den første Marsag; maaskee indtraadde der og en Tid, da man var mindre noiescende med Skolernes Ret i denne Henseende, eller under de høie Kornpriser ikke anstaae den Udgiwt for sær betydelig. Ved Reformen 1805-6 fik man adskillige Steder nye Skolebygninger; mueligen have Kirkerne Bestyrere paa enkelte Steder meent, at Kirkens Forpligtelse ikkun angik den gamle Skolebygning. At denne Forestilling ikke kan findes rigtig, vil dog let indlyse, især da det kun var de gamle Skolebygningers Ubrugelighed, der nødde til at gjøre saadan Forandring. Naar det imidlertid ikke mere blev taget saa noie med at paasee Skolernes Ret, kan man vel tænke sig, at der ogsaa mellem Rectorerne kan have været enkelte, som fandt det behageligere at begiere de attraaede Udbedringer og Forandringer af Directionen end af Kirke-Inspectionen, hvis Medlemmer da og maatte yttre sig om det Hensigtsvarende i de forehavende Arbejder m. m. Saadant bør dog ingenlunde ansees for at sætte en Rector i noget Afhængigheds-Forhold af Med-Embedsmænd, han med Rette anseer som sine Eiggemænd, især da det dog er Stiftsøvrigheden, hvem, ved deelte Meninger eller betydeligere Arbejder, Afgjørelsen tilkommer. Men det vil være indlysende, at det ved denne Gienstand fornemmelig maa være Stiftsøvrighedene, som maae bidrage til, at Lovens Bud gaaer i Opfyldelse. Ingen vil saaledes som Stiftsøvrigheden være i Stand til at fjerne Vanskeligheder, forene modstændige Meninger, og iagttage Villighed paa begge Sider; Kirkerne og Skolernes Fordeel og sande Vel vil være den lige byrbar. Disse Øvrighedsmænds store Ansæelse

vil med en moralsk Styrke fremme en ædel Samdrægtighed mellem Kirke-Inspectionerne og Skole-Forstanderskaberne. Jo større de Summer ere, der ved Forglemmelsen af en klar og tydelig Lovbestemmelse ere allerede gaaede tabt for det lærde Skolevæsen og dets høiere Diemed, des mere tør man med Sikkerhed haabe, at det Attraaede for Fremtiden opnaaes. —

Der følger et Udteq af Skolens Regnskab for sidst-afvigte Aar 1841.

Indtægt.

Skolens rentebærende Hovedstol udgjør			
2350 Rbd.; deraf Rente	94 Rbd.	„	ß.
Restancer fra f. N. indkomne	30 —	„	-
Skolen har Kongetienden af Lamdrup og af Hornum Sogne; deraf udgjorde			
Lamdrup Sogns Tiende	902 —	69	.
Hornum Sogns	246 —	2½	.
De saakaldte Degnepensioner fra Voer og Nim, Bierge og Hatting Herreder, samt endeel af dem, der indbetales til Aarhuus Skole	265 —	2	-
Skolepenge samt Indskrivnings- Eys- og Brænde-Penge etc.	487 —	48	•
Skolens Andeel af Erkebisp Svanes Legat.	550 —	„	-
Tilskud fra det almindelige Skolefond*)	2800 —	„	-
	<hr/>		
Tilsammen	5375 Rbd.	25½	ß.

*) Dette Tilskud var i det afvigte Aar større end i noget foregaaende. Tilskuddene have i de sidste 6 Aar udgjort: 1836: 800 Rbd., 1837: 1400 Rbd., 1838: 1400 Rbd., 1839: 1200 Rbd., 1840: 900 Rbd., 1841: 2800 Rbd., Middeltal af de 6 Aar lidt over 1400 Rbd. aarlig. I Selmers (ellers saa nsir

Udgiøt.

Lærerlønnen udgjorde alt i alt	4034 Rbd. 18 β.
Regnskabsførerens Godtgjørelse	108 — 5 -
Skatter og Afgifter	176 — 71½ -
Tilskud til Bibliotheket	100 — " -
Udbringinger: ved Sko-	
lens Behøve	4 Rbd. 36 β.
ved Gymnastik = Red-	
skaberne	7 — 8 -
	<hr/>
	11 — 44 -
Brændsel 78 Rbd. 88 β. Lys og Olie	
23 Rbd. 92 β. tilsammen	102 — 84 -
Forskjellige andre Udgiøter:	
Pedellens Løn	48 Rbd. " β.
Kaffelovnsfeining og	
anden Reengjøring	9 — 46 -
Skrivematerialier, Post-	
penge etc.	7 — 65 -
Programmets Tryk-	
ning og Hæftning	50 — 10 .
Tiendeoppebørselsud-	
giøter m. m.	17 — 12½ -
	<hr/>
	132 — 37½ -
Udestaaende Restancer	40 — " -
	<hr/>
	er 4705 Rbd. 68 β.
Stipendiekassen. Efter den Adskiltelse, som	

agtige) Academiſke Tidender 4de Bind 4de Hefte S. 524 ere Tilskuddene for 1836, 1837, 1838 feilagtig oppgjorte til høiere Beløb; de rigtigſe findes imidlertid ſiſtedes S. 501. — Ogsaa er ſiſtedes S. 518 Skolens Udgiøter for Aarene 1837 og 1838, ventelig ved en Droffell, oppgjorte til resp. 5889 og 5762 Rbd. iſtedetfor 4889 Rbd. og 4762 Rbd.

for nogle Aar siden blev foretaget mellem Skolens og Stipendiekassens Midler, udgiøre disse sidste nu i Alt omtr. 19000 Rbd., hvoraf 11645 Rbd. danne det ordinaire Stipendiefond, de øvrige dets Overskuds-fond. Af hiint udredes de almindelige aarlige Stipendier; af dette de overordentlige Understøttelser, som tildeles fortrinligere Disciple, ogsaa under deres Studeringer efterat de ere dimitterede til Universitetet. I dette indflyder nu ogsaa Overskuddet fra Hanshed Hospital, $\frac{1}{3}$ af Erkebisp Evanes Legat, og Dusted Sogns Konge-Tiende. Denne betydelige Tiende er 1760 skienket Skolen af en i sin Tid hørdret Borger, Jens Jørgen Lindvig, til et Legat til 6 fattige Disciple i Skolen. Da Fundatsen for dette Legat ikke tilforn, saavidt jeg veed, er trykt, har jeg ladet den trykke som Anhang til disse Efterretninger.

I Aaret 1777 skienkede daværende Borgemeester i Horsens Cancellie-Raad Flensborg en Gaards Axl til Skolen til et Legat til Skolebøger & Indkiøb til Disciplene. Dette Legat er udenfor Stipendierne, og Uddelingen pleier-at finde Sted efter afholdt Skole-Examen, saaledes som Fundatsen foreskriver; da derimod Stipendierne tilforn altid bleve uddeelte paa St. Thomæ Dag den 21de Decbr., og nu gierne uddeles om Sommeren noget efter Snabstingsstid, naar Reuterne ere indkomne. Fundatsen for dette Canc.-R. Flensborgs Legat vil findes trykt i Anhanget. Over Legatet fores en særskilt Protocol. Den første Uddeling fandt Sted 1773; i 11 Aar derefter til 1789 levede Giveren, var som første Medlem af Magistraten tilstede ved Begernes aarlige Uddeling af Rectorerne Tauber, Kraft, O. Worm, og har med-underskrevet i Protocolen. Hvad i den Tid har fundet Sted, tiener da til Fortolkning af enkelte af Fundatsens

Bestemmelser og som Regel for Fremtiden. Saaledes med Hensyn til det Fortrin, som Fundatsen giver *Byens Vorn* (o: Disciple, som ere barnfødte her i Byen, eller hvis Forældre have været *Byens Indvaanere*), da synes dette vel iagttaget, men det sees dog tydelig, at *Flittighed* og gode *Sæder* altid er anseet for den første *Fordring*, endog om *Gvnerne* synes at have været mindre gode. Ogsaa er det ikke alle de uddeelte *Boger*, men kun enkelte, der ere givne som *Pramie* eller saakaldet *Flittigheds-Belønning*, hvorimod den største *Deel*, med god *Foie*, ere uddeelt til *Opmuntring* og *Understøttelse* i *Almindelighed*. Alt ogsaa den *Discipel*, der ikke er egentlig trængende, kan til *Belønning* for værdig *Flid* og *Fremgang* modtage af disse *Gaver*, siger *Fundatsen* udtrykkelig.

Ikke alene i *Skoleaarene*, ogsaa under *Opholdet* ved *Universitetet*, er den *fattige Studerende* trængende til *Understøttelse*. Ligesom derfor *landsfaderlige Konger* og *fromme Forsældre* have med *christelig Gavnildhed* sat *Universitetet* i *Stand* til at *understøtte* dets trængende og værdige *Sønner*, saaledes har man og *særegne Legater* til *Hjælp* for *Studerende* i deres *Universitetsaar*. Af et saadant kunne ogsaa visse *Disciple* fra denne *Skole* nyde godt. *Kammerherre F. C. Veensfeld* til *Serridslevgaard* med *Frue C. C. født Lichtenberg*, (en *Datter* af den hæderlige *Stats-Raad Lichtenberg**) i *Horsens*, der

*) *Stammefaderen* til *Lichtenbergernes* hædrede *Slægt*, *Hans Lichtenberg*, blev *fordrevet* fra *Todtland* i *Trediveaarskrigen* og begav sig først til *Grønningen*, siden til *Glensborg*. *Hans Sønnesøn Hendrik Lichtenberg*, *Kiøbmand* i *Horsens*, har her *siftet vigtige Legater*, hvis *Fuldbyrdelse* for det meste var *overdraget* til hans *Sønnesøn*, den berømte *Stats-Raad Geert Lichtenberg*, som blev *optaget* i den *danske Adelsstand* 1789.

i saa mange Maader har været en stor Velgjører mod denne By), have nemlig oprettet den Stiftelse, som kaldes Beensfelds og Lichtenbergs Fideicommiss, hvorved bl. a. ogsaa en uformuende Præsteføn af Boer Herred, som fra Horsens latine Skole dimitteres til Kiøbenhavns Universitet, er tillagt i 3 Aar under sit Ophold der 100 Rbd. aarlig. Fundatsen for denne Stiftelse af 25de October 1800 med senere Tillægsbestemmelser, hvorved isvrigt ogsaa mangfoldige andre Gaver til gudelig Brug ere stienkede, vil, forsaavidt den kan siges at vedkomme Almueheden, findes trykt i Anhanget. Det vil deraf sees, at det kun er en Præsteføn fra Boer Herred, der bliver Student fra Horsens Skole, som har Afgang til dette Legat under sit Ophold ved Universitetet, da dette, naar ingen saadan gives, har anden Bestemmelse, navnlig at det først anvendes til Udstyr for en Præstedatter, som samme Aar bliver givet, hvis Fader er Præst i Boer Herred. Gaaer der i eet og samme Aar meer end een Præsteføn af Boer Herred til Universitetet fra Horsens Skole, og de ere lige trængende, da har den Fortrinet til Legatet, som har faaet det bedste Testimonium, men den anden kan da gives Expectance paa Legatet til det næste Aar.*) — I øvrigt maa bemærkes, at dette Legat nu langtfra ikke har sin oprindelige Størrelse. Fideicommisset var den 5te Jan. 1813 stort 44800 Rbd. d. Cour.,

*) Det Udtryk i Fundatsen (i den særskilt trykte Udgave S. 8, her i Anhanget S. XVI): „ligesom der og kan i Henseende til Præstedottrene gives ligesaaen Expectance paa det følgende Aar, som ovenfor ved Præstefønner er meldt“, er ventelig at forstaae saaledes, at denne Expectance maa gives, naar det ikke til det næste Aar kommer nogen qualificeret Præsteføn, da denne ellers efter det Foregaaende maa have Fortrinet.

der da bleve omstrevne til 19752 $\frac{5}{10}$ Rbd. Solv eller til 440 $\frac{3}{8}$ Rbd. Solv for 1000 Rd. d. Cour. Ved Tab under den ferrige Bestyrelse sank Hovedstolen end videre til 19176 Rbd. 71 β . Solv. Som Følge af denne Hovedstolens Forringelse udbetales dette Legat nu med 132 Rbd. Solv, saa at den Studerende, der oppebær det, faaar i de 3 Aar 44 Rbd. aarlig. Eiden 1829 staaer dette Fideicommiss under Bestyrelse af Hr. Justits-Raad Nøder, K. af D., Bergemeester i Horsens.

Disciple ne. Skolen talde iflor i Septbr. 27 Disciple, hvis Navne og Forældre findes i Efterretningerne for f. N. Ved Examen udgik 3 Disciple, og 3 bleve dimitterede til Universitetet. Efter Examen bleve i Skolen optagne:

Carl Emil Hansen, Son af Pastor Hansen i Lundum, hidtil underviist i Ribe Skole, og

Gerhard Tetens, Son af Byens Sognepræst, hidtil underviist i Nalborg Skole.

Efter Halvåarsexamen i Foraaret og senere ere end videre i Skolen indkomne:

Frederik Ludvig Erik Smith, Son af Landmand Rasmus Smith, Eier af Sønder Haugen i Bendsøysfel

Jens Baldemar Storm, Son af Skolens Overlærer

Lorenz Theodor Nsmussen, Son af Glarmester Nsmussen her i Byen

Harald Bendt Dahl, Son af afdøde Lieutenant Dahl til Mindstrup, nu Stiften af Møller Schwarz i Gøgholm Mølle

Christian Riildsen Gustav Mandix, Son af afd. Gaardeier F. Mandix, nu Stiften af Landmand Svendsen i Grumstrup.

Skolen har saaledes nu 28 Disciple, fordeelte i Classerne saaledes. Fjerde Klasse: N. P. Klug, J. F. Utke, Ch. M. Kragballe, J. C. Vilstrup, S. C. Utke, J. P. Rosendahl, og N. S. Feveile. Tredie Klasse: B. S. V. Vernth, L. B. N. Kragballe, J. E. Ch. Holst, G. E. Hansen, J. F. C. E. Larsen, N. Helms, N. J. S. Barfoed, P. Ch. Glud, og C. D. M. N. Horn. Anden Klasse a: C. Umsinck, M. C. B. Garstensen, J. E. Gurjel, F. M. Lauritsen, S. Ch. B. Love, J. C. Stallknecht. Anden Klasse b: G. Tetens, F. E. G. Smith. Forste Klasse: J. B. Storm, L. E. Asmusen, S. B. Dahl, Ch. K. G. Mandix. — Af disse 28 Disciple ere 14 Sønner af Embedsmænd, 7 af Borgere, 7 af Landmænd; 16 ere at ansee for indenbyes, 12 udenbyes. — De 2 øverste ventes i Aar at blive dimitterede til Universitetet. — I Skoleaarets Løb er ingen Discipel udgaaet af Skolen.

Examina. Af de tre unge Mennesker, som Skolen i Aar dimitterede til Universitetet, fik S. F. Plesner ved *Examen artium* Hoved-Characteren *laudabilis*, J. Vernth og Ph. Ch. Davidsen *h. ill.* De tre, som Skolen dimitterede 1840, toge den befalede Anden Examen saaledes, at D. Vinzer blev udmærket, J. C. Bruun fik Hoved-Characteren *laudabilis*, Dosberg *h. ill.* Af de fra Skolen tidligere dimitterede, der som Fortrinligere have i deres Universitetsaar typpelaaet overordentlig Understøttelse af Stipendie-Overskuds-Fonden, har C. M. Müller, dimitteret herfra 1836, taget theologisk Attestats med et hæderligt *laud.*, og har derefter med Understøttelse fra Universitetet tiltraadt en videnskabelig Reise.

I Skolen holdes, foruden Hoved-Examen i September, efter Skoleforordningen en Halvaars-Examen,

som tildeels er en skriftlig Prøve, ikke maa vare over en Uge, og her altid holdes lige før Paaskeferien; og to Fierdingaars- eller Kvartal-Examina, den ene strax før Juleferien, den anden i Slutningen af Juni. Af disse ere de to sidstnævnte anordnede meest til Rectors egen Underretning om Underviisningens Gang og Børnenes Fremgang; hvorfor det i Skoleforordningen er ham overladt, om han selv vil prøve Disciplene, eller lade dem i sin Rærværelse prøve af vedkommende Lærer. Da disse foreskrevne 4 Examina om Aaret altid ville tage nogen Tid fra Underviisningen, har man foreslaaet at afskaffe nogle af dem; imidlertid er der dog en Deel af sigte for at beholde i det mindste de tre af dem. Den Gientagelse af det Læste (Repetition), som de gibe Anledning til, maa i Almindelighed anses som gavnlig og tiene til at giøre Disciplene, især de yngre, der meest behøve det, faste i det Lærte; ved en god, grundig, og logisk nøiagtig Underviisning (og saaledes burde al Underviisning i en lærd Skole være) er dette af ikke liden Bigtighed; og de kunne meget godt indvettes saaledes, at de just ikke behøve at medtage saare megen Tid. Den af disse Prøver, der bedst kan undværes, er den Fierdingaars-Examen, som holdes sidst i Juni, hvilken jeg og undertiden har ladet bortfalde. Halvaars-Examen er nemlig holdt undertiden ikke saa meget længe iforveien; ved de to tidligere Examina i Skoleaarets Løb har Rector sædvanlig tilstrækkelig lært at kiende Underviisningens Gang, og kan i alt Fald underrettes om, hvad han endnu maatte behøve at vide, ved at overvære den daglige Underviisning, ligesom Disciplenes daglige Flid bliver ham bekendt ved Eftersyn af de i hver Time givne Characterer; i Sommermaanederne er der og forholdsvis

mindre Læsetid, fordi Ferier optage endeel af Tiden i Sommerhalvaaret. Derimod, som fra en Skole er foreslaaet, at ophøve den Fierdingaars = Examen, der holdes før Juleferien, forekommer mig ikke lidet betænkeligt, som almindelig Regel, saakænge man skal have mere end een Examen om Aaret. Fra første October til Juul er nemlig en ikke kort, og det en sammenhængende, sædvanlig ved ingen Fridage afbrudt, Læsetid; at denne Tids gode Anvendelse tilberlig paasees, synes dog at være af megen Vigtighed; den Maade, Skolearbeidet begynder paa i ethvert Fag, i hver Classse, af Lærer og af Lærling, bliver tidt af stor Indflydelse for det hele Skoleaar. Finder en Rector efter den anstillede Prøve noget at bemærke, det være sig med Hensyn til en Lærers Undervisningsmaade eller til Disciplene, har det sin store Nytte, at deslige Bemærkninger fremføres saasnart som muelig; er et heelt Halvaar hengaaet, og det endog den større Halvdeel af Læsetiden i et Skoleaar, kunne Bemærkningerne muelig komme vel silde. Iøvrigt indrømmer jeg, at hvad der ved disse Examina skal opnaaes, lader sig under en forstandig Bestyrelse for en Deel ogsaa opnaae ved andre Midler. Ogsaa var det i det Hele vistnok saare usikkert, at der ved al Studering hos os blev ikke saa meget læst til Examen, som det nu finder Sted; men skal der i alle Fag vedblive at være saa mange Examina, som man nu anseer fornødne, gaar det nok ikke an at lade Prøverne i Skolerne ophøre.

Da det er en Sag af Vigtighed, at disse Examina i Latinskolerne, saaledes som de nu engang ere paabudne, ikke skulle tage for megen Tid fra Undervisningen, bruger jeg ved denne Skole følgende Fremgangsmaade. Den daglige Undervisning standser kl.

hverken ved Fierdingaars- eller Halvaars-Examen, men vedbliver hele Skolen igiennem, alene med Undtagelse af den Klasse, hvor Rector holder Examen. Ved Qvartal-Examina vælger jeg dertil de Timer, da jeg ikke selv underviser. Paa denne Maade bliver Undervisningen ved at gaae sin Gang uden nogen Afbrydelse undtagen i enkelte Timer. Lærere og Disciple undervettes naturligtvis om, hvad Tid jeg vil komme i hver Klasse, og i hvilket Fag der hver Gang vil blive examineret. — Ved Fierdingaars-Examen giver Rector alene Characterer, men disse indføres ikke i nogen Protocol: Rector meddeler det Fornødne om Provens Udfald i hver Discipels Characterbog. Ved Halvaars-Examen derimod censurerer den examinerende Lærer tillige med Rector, og de efter fælleds Overlæg givne Characterer indføres i Examens-Protocollen saavel som i Characterbøgerne. — Hoved-Examen, som varer 14 Dage, lod sig forforte til den halve Tid, naar der blev examineret paa een Gang i to Værelser; men ligesom den derved maaskee for Disciplene vilde tabe noget af den Svittidelighed, som vist nok fortjener at bevares, saa vilde og Censur-Arbeidet paa den Maade blive mere byrdefuldt for Skolens Lærere, der da saagodtsom uafbrudt maatte være paa Skolen i Examens-Tiden. Rector vilde da heller ikke kunne være tilstede ved den hele Examination, hvilken Tilfiedesørelse jeg dog anseer for at være af Bigtighed. Denne Forandring har jeg derfor ikke hidtil troet at burde indføre her. —

Undervisningen. I Fag-Fordelingen stecte med Directionens Tilladelse en liden Forandring fra Skoleaarets Begyndelse, saa at Lærer Bohr overtog en Deel af Latinen i øverste Klasse, og Rector Francken i samme Klasse, hvorimod Lærer Benby fik Mathematik-

Undervisningen ogsaa i de lavere Classer. Rector har som tilforn havt et Antal af 18 ugentlige Løsetimer, Overlærer Storm 20 (med særskilt Godtgjørelse for de 6), og hver af de øvrige Lærere paa een nær 23 Timer om Ugen.

Følgende er til *Examen artium* at angive af dem, som i Mar ventes at blive dimitterede til Universitetet. I Latin: Livius 1ste, 2den, 4de, og 5te Bog, Callusts *Catilina*, Cicero *de officiis* 1ste. og 2den Bog samt *Cato maior* og *Laelius*, 7 af Ciceros *Taler* nl. for *Archias*, *Ligarius*, *Marcellus*, og de fire mod *Catilina*, af *Horats* de to første Bøger af *Oberne*, samtlige *Epistler* og *ars poet.*, *Virgils Æneide* 1ste og 2den Bog, *Juvenals* 11de *Satire*. *Nadvijs* og *Badens* lat. Sproglære, *Meiers* romerske *Oldsager*, *Ramlers* *Mythologie*. — I Græsk: *Xenophons memorabilia*, alle 4 Bøger, *Homers* *Iliade* 1ste-5te Sang, *Herodotus* 1ste og 3die Bog. *Klug* har tillige læst 6te Sang af *Iliaden* og 4de og 5te Bog af *Herodotus*. *Langes* græske *Grammatik* og *Schaafs* *Oldsager*. — I Hebraisk *Genesis*. *Klug* har tillige læst de ti første af *Psalmerne*. *Eindbergs* mindre hebraiske *Grammatik* med *Tabeller*. — Religion er læst efter *Fogtmans* og *Herdslebs* *Lærebøger*; af det græske N. T. er gennemgaaet *Matthæi* og *Johannis* *Evangelier*. *Historien* er gennemgaaet efter *Estруп* og *Rosfoed*, *Fædrenelandets* efter *Suhms* *Haandbog*; *Geographie* efter *Miise*, men den gamle *Geogr.* efter *Schaaf*; *Mathematik* efter *Ursins* *Lærebog*. I Fransk er læst *Vorrings* *Etudes lit.*, og *Delchmanns* fr. Sproglære; I Tydsk *Storts* *Læsebog*, *Schillers* *Nederlandenes Opstand* og *Wallenstein*, *Storts* større tydske Sproglære. De fornødne *skriftlige* *Øvelser* ere gennem hele *Skoletiden* *anstillede*.

I øvrigt er i dette Skoleaar følgende læst og gennemgaaet i de forskjellige Classer.

Latin. Første Klasse har lært Begyndelsesgrundene af Sproglæren; 2den Klasse *b* den største Deel af Grammatikken og tillige tydet c. 10 Blade i Gredifus lat. Læsebog. Anden Cl. *a* foruden Grammatikken læst 9 Leve-
neddsbeskrivelser i Cornelius, og to Bøger af Phædrus; de to ældste Disciple tillige en Bog af Julius Cæsar. Her er begyndt at giøre latinske Stile, hvilket fortsættes i de to højere Classer. Tredie Klasse: Ciceros 4 Taler mod Catilina og Taler *pro lege Manilia*; foruden Gientagelse af den paradigmatiske Deel af Grammatikken er efter Madvig's lat. Sproglære gennemgaaet de to første Afsnit af Syntaxis. I denne Klasse begynder Uvelsen i skriftlig Oversættelse fra Latin paa Dansk, hvilken fortsættes i øverste Klasse. Fjerde Klasse: 5te Bog af Livius, Ciceros Tale *pro lege Manilia* og de 4 mod Catilina, *Cicero de officiis* 1ste og 2den Bog (desuden er en Deel af 3die Bog gennemgaaet til Uvelse i Extemporal-Oversættelse), 1ste Bog af Horatius Breve, 2den Bog af Virgils *Æneide*; af Madvig's Sproglære Syntaxis til § 399; Oldsager og Gudelære som tilførn.

Græsk. Anden Klasse *b* har begyndt paa den græske Sproglære. Anden Klasse *a* læst en større Deel af Sproglæren og tydet i Langes Materialier, de to Ældste 34, de øvrige 30 Sider. Tredie Klasse: *Xenophons memorabilia* 1ste og 2den Bog, hele Grammatikken; den Øverste første Bog af Herodot Cap. 1-110. Fjerde Klasse: 3 Sange af *Iliaden* og een Bog af Xenophon; men den Nederste een Sang af *Il.* og 1ste Bog af Herodotus. Oldsager som tilførn.

Hebraisk. Tredie Klasse har gennemgaaet det

vigtigste af Grammatiken; den Overste tillige læst de 3 første Capitler af Genesis. Fjerde Klasse: den Nederste læst 12, de øvrige 20 Capp. i Genesis, og samtlige den hele Grammatik.

Dansk. Her er Undervisningen fortsat paa den Maade, som i forrige Aars Efterretninger tilkiendegivet.

Tysk. Første Klasse Bressenanns tyske Læsebog S. 1-11. Anden Klasse en større Deel af D. Wolfs Læsebog. Tredie Klasse Hiorts t. Læsebog S. 263-384. Fjerde Klasse samme Læsebog S. 565-644; nogle af Disciplene tillige Schillers Wilhelm Tell; alle Hiorts større t. Grammatik.

Fransk. Tredie Classes 2den Afdeling gennemgaaet efter Borrings *Etudes litt.* S. 1-22; øverste Afdeling samme Læsebog S. 11-22, 54-71, 80-88, 110-116, 187-192; Alle det fornødne af Spreglæren. Fjerde Klasse: Borrings anf. Lsb. S. 22-219. Reichmanns fr. Grammatik.

Religion. Første Cl. gennemgaaet de to første Capp. af Valles Lærebog og en Deel af den bibelske Historie. Anden Cl. Lærebog Cap. 1-3 og 7-8; hele Daaugaards og Stokholms bib. Historie; adskillige Psalmer. Tredie Cl. Fogtmanns Lærebog § 1-85, Herslebs bib. H. forfra til 8de Periode. Fjerde Cl. Lærebog § 1-63, bib. Hist. S. 1-110.

Historie. Første Klasse har læst efter Rosoeds fragm. Fremstill. forfra til Socrates. Anden Cl. Fædrenelandets Historie under Kongerne af det Oldenborgske Huus. Tredie Klasse samme Afdeling af Fædrenelandets Historien; af den almindelige Historie efter Estrup S. 114-151; og har desuden faaet en kort Oversigt over de europæiske Rigers Historie, hvorved Kongerakterne i samt-

lige Riger ere lærte. Fjerde Klasse har gennemgaaet Frankriges, Engellands, Spaniens, Portugals, Nederlandenes, og Italiens Historie gennem hele Middeldalderen og den nyere Tid, samt efter Suhms Haandbog hele Danmark's og Norges Historie.

Geographie. Første Klasse har udførlig gennemgaaet Indledningen, Europas Vierge, Floder, Lande &c. efter Ingerslevs korte Lærebog til Norge og Sverrig. Anden Cl. har læst den større Lærebog til Kongeriget Nederlandene. Tredie Klasse ligel. efter Ingerslevs større Lærebog forfra til Spanien. Fjerde Cl. omtrent det samme Pensum.

Mathematik. Første og anden Cl. have havt Øvelse i practisk Regning, efter Ursins Regnebog. Tredie Classes nederste Part gennemgaaet efter Ursins Lærebog Arithmetik § 1-36, Geometrie § 1-38; øverste Part end videre i Arithm. til § 55, i Geom. til § 86. Fjerde Klasse hele Arithmetiken og den plane Geometri efter Ursins Lærebog.

Naturhistorie. Første Klasse har læst efter Funtels Lærebog til S. 22. Anden Cl. endeel af Pattedyrene og Fuglene. Tredie Cl. ~~h~~ en almindelig Indledning til Naturhistorien og Indledningen til Plantelæren.

Det er enhver Lærers ligesom enhver Opdragers sidste Maal: at gjøre sig selv overflødig. Med andre Ord: enhver Skolemand maa søge at bringe sine Disciple saa vidt i Kundskab og Færdighed, at de, inden de forlade Skolen, kunne begynde at gaae videre paa egen Haand; ligesom og de Uнге bør søges saaledes befæstede i Klærlighed til det Gode, i Sædelighedsfølelse, og christelig Tro, at de efter endt Skoletid kunne, i det

mindste for en Deel, overlades til sig selv. Der er fra Skolelivet til Universitetslivet en vigtig og betydningsfuld Overgang. Have de Unge i Skoletiden været saagodtsom uafbrudt under Ofsigt og under Veiledning: de blive da sædvanlig ved Universitetet langt mere sig selv overladte, maae arbejde for en stor Deel paa egen Haand, ogsaa i Livets Anliggender tidt veilede sig selv. Det synes mig da at paaligge en Skole at drage Omsorg for, at denne Overgang ikke skal være alt for brat, ikke skal, saavidt saadant lader sig forebygge, blive skadelig enten i videnskabelig eller i moralsk Henseende. At Hovedmiddelet til dette Nøiemeds Opnaaelse maa søges deels i de erhvervede Kundskabers Grundighed og (saavidt Skoleundervisningen naaer) Fuldstændighed, deels i de gode Grundsetninger og den forædlede Tankemaade, Ungdommen ved den hele Dannelse i Skolen maa have erhvervet; derom ville vel Alle være enige. Men ogsaa paa anden Maade kan en Skole søge ligesom at forberede til denne vigtige Overgang. Det er i denne Idee, at jeg fra den Tid, jeg tiltraadte Rectoratet her, har indført den Brug, som er omtalt allerede i forrige Aars Skolefæstretninger S. 26, at Candidaterne eller de unge Mennesker, som ventes at blive dimitterede, gives mod Skoleaarets Slutning det meste af Skoletiden fri til eget Arbejde især til Repetition, dog saaledes at man forvisser sig om, at Tiden tilberlig anvendes efter Bestemmelsen, og at disse Disciple, foruden i Stiletimene, møde paa Skolen 1-2 Timer om Ugen for hvert Fag, at de kunne giøre Rede for, hvad de i Ugens Lob have læst. Denne Fritid har begyndt fra Sommerferien eller endog tidligere, naar Alt, hvad der skulde gienmengaaes paa Skolen med disse Disciple, var tilendebragt, stundum fra

Juli eller endog Juni Maanedes Begyndelse, hvilket har rettet sig efter Omstændighederne. Det synes mig saare vigtigt, at Discipelen allerede i Skolen faaer noget mere Ovelse i at arbejde paa egen Haand, mere Raadighed over sin Tid og Plid, at han ikke ved Universitetet skal vedblive at trænge baade til en Læder og Driver, eller endog, lig en af Buret udsluppet Fugl, skal misbruge den givne Frihed. Det er og aabenbart, at en flittig Discipel ved saadan Siemmeslid kan faae meget mere udrettet, end naar han daglig skal sidde 6=7 Timer paa Skolen, at han ved saaledes at overarbejde det Lærte kan samle ordne og overtænke det Hele, medens Læreren's Veiledning vedbliver at tilbyde ham Hielp i at faae det Utydelige opklaret, muelige Huller stoppede o. s. v. I 9 Aar har Tingene nu af mig været forsøgt, og det er saa langt fra, at jeg skulde have seet skadelige Folger deraf, at jeg meget mere maa ansee den fortrinlig til at beførde en god, grundig, selvstændig, paa egen frivillig Anstrængelse bygget, Udvikling; hvorimod den vel synes mig mindre tienlig, dersom man vilde bringe Disciplene til egentlig at glimre ved en Examen, i hvilket Fald man vistnok helst maatte beholde dem under sin umiddelbare Veiledning lige til Bortgangen fra Skolen; men at ville til danne de Unge med bestemt Hensyn til at kunne glimre ved Examen, maa ansees for heel uærdigt for en Skole, og ingen samvittighedsfuld Skolebestyrer kan lægge an paa sligt. Ei heller er det Tilfælde nogenstunde mødt mig, at en Discipel har spildt eller misbrugt den ham saaledes til eget Arbejde givne Tid og Frihed, der da og strax vilde blevet ham berøvet. Forsaavidt andre Skolemænd maatte have prøvet denne Ting, vilde det være meget ønskeligt at høre deres Tanker derom. Men inden Tingene forfø-

ges, maa man først have saadan Mand og Tone blandt Disciplene, at man med Tryghed kan saaledes overlade dem noget mere til sig selv og gjøre Regning paa Lust til Arbeide, Villighed til Pligtopfyldelse, og en fierlig Verbodighed mod Forældre og Foresatte, hvis Villie da er den Unge en Lov. Men saadan god og smuk Tænkemaade skulde dog være al og især den videnskabelige Underviisnings Frugt!

Blandt de udvortes Ting og Foranstaltninger, der tiene til at haandhæve god Skik og Orden i en Skole, anseer jeg det for at være af meget stor Vigtighed, at enhver Discipel ifkun har Udgang til den Classes Læseværelse, til hvilken han hører, og under intet Naaskud maa begive sig ind i nogen anden Klasse, det være sig en høiere eller en lavere. Dette overholdes derfor ved denne Skole paa det nøieste; naar da en Discipel har noget at begiere i et andet Læseværelse, maa han i Gangen banke paa Classens Dør, hvorfra da een gaaer ud til ham. Mellemdørene mellem Classerne maa ingen Discipel gaae igiennem; de aabnes kun af Lærerne, benyttes endog kun undtagelsesviis af disse, der, naar det finder Sted, ere anmodede om at lukke efter sig. Ogsaa er det foreskrevet, at der ordentligviis ikke maa bankes paa nogen Classes Dør, efter at Underviisningen i den er begyndt; skal altsaa noget f. Ex. Landkort e. a. hentes i en anden Klasse, maa man i Forveien betænke, at saadant skal bruges, og have hentet det inden Underviisningens Begyndelse. Alt Disciplene, naar de ere komne i deres Klasse, strax sætte sig hver paa sin Plads, og kun efter Tilladelse eller paa Grund af særdeles Nødvendighed maae forlade denne, saa at altsaa ingen Omloben i Classerne taales, saalidt som Støl eller anden

Orden, inde eller ude, vil man indsee ligeledes at høre til nødvendig Skoleorden. Dennes Haandhævelse i det Hele er ifølge Tingens Natur en særdeles Pligt for Lærerne, ligesaa uestergivelig som en ordentlig Underviisning og en samvittighedsfuld Benyttelse af Skoletiden. At Disciplene ikke bør skære eller ridse i Borde eller andet Skolens Behave, følger vel af sig selv; og Lærerne ere her anmodede om at fratage Disciplene Knive, naar de uden Tilladelse have dem i Hænder udenfor Skrivetimerne. Ikke mindre er det klart, at Disciplene ere pligtige og maae tilholdes at vise deres Lærere og Foresatte al *Ærbødighed*; og Enhver vil indsee, at dette maa og kan finde Sted, uden at Ungdommen derfor behøver at forkues, eller i nogen Maade at vænnes til Trællestid. Al sømmelig Frihed er dem tilstødt udenfor Skolen. — Man ansee i øvrigt ikke flige Regler for Pedanteri og unødvendige Smaating! *Non sunt contemnenda ut parva, sine quibus magna constare nequeunt.*

Ved en Stiftelse, hvor det kommer saa faare meget an paa Lærernes redelige og noiagtige Samvirken saavel som paa Tidens gode Anvendelse, vil det indsees, at det er af den største Bigtighed, at enhver Lærer er i rette Tid tilstede paa Skolen, og at Læsetimerne, hvad Skoleforordningen udtrykkelig byder, begyndes og endes til rigtig Tid. Saavidt muelig passes det derfor, at Skoleuhæret gaaer lige med Byens Klokke. Da det imidlertid endog med den bedste Villie kan skee, at en Lærer enkelt Gang, (lidt maa det for den retsindige ei indtræffe), ikke er tilstede paa Klokkeslettet, er det her gjort til Regel, at enhver Lærer i sin Klasse ved bliver at undervise, indtil hans Afloser kommer; da først standser han; ere

de Lærere, som skulle afløse hinanden, alle tilstede paa Skolen, men i andre Classer, da begyndes Afsløningen af den, som, efter at Kloffen er slaaet, først er færdig. Vilde enhver Lærer holde op i det Dieblif, Kloffen slaaer, og den afløsende ei endnu var kommet tilstede, kunde megen Tid gaae til Spilde. At det ikke er en Lærer tilladt at gaae bort fra sin Classe, førend Eftermanden er kommet, siger Skoleforordningen udtrykkelig. — Ved det Ophold i Underviisningen, som finder Sted ved hver Timebestiftning, da Disciplene sædvanlig ere udenfor Skolen, (se Efter. for f. N. S. 25), er det af den største Vigtighed, at dette ordentligviis aldrig varer over de bestemte 5 Minutter, ligesom og, at Underviisningen i hver Classe strax derpaa tager sin Begyndelse; i modsat Fald kan ved saa mange Ophold ogsaa megen Tid daglig tabes fra Underviisningen. Det paaligger derfor den inspectionshavende Lærer at paasee, at Opholdet ikke varer længer end den bestemte Tid. Dog er det dermed ingenlunde denne Lærer overladt at forlange dette Ophold, men enhver Lærer, der bemærker, at Tiden er forløbet, har ei alene Ret men er pligtig til at kalde Disciplene ind. — I øvrigt er det naturligtviis ikke nok, at der læses eller undervises i den bestemte Tid. Hovedsagen er, at dette tillige skeer paa rette Maade, med Kiærlighed til Sagen, og Omhu for Ungdemmens sande Vel. Derom lader sig imidlertid ingen Regler give; det maa udvinde af Vedkommendes Vdeelsind og Samvittighedsfuldhed. Men da dog visse Forfrister for det Udvores og til daglig Ordens Haandhævelse findes fornødne, om end for den brave Lærer det meste deraf falder af sig selv, har jeg troet at burde meddele disse her vedtagne Bestemmelser, som en ikke kort Erfaring har lært mig at

være tienslige, og som jeg derfor antager ogsaa at kunne være Andre til Nytte.

Stipendier. Ligesom i de foregaaende Aar er af de almindelige Stipendier ikke mere indstillet eller af Directionen bevilget at udbetales end de 5 Rbd., enhver Discipel har at erlægge for Lys og Brænde. *)

For indeværende Skoleaar er Stipendie-Understøttelse tilstaaet efterfølgende Disciple.

- a. Høieste Stipendium, at udbetale 5 Rbd., at oplægge 45 Rbd.: Klug, F. Utke, M. Kragballe, Rosendahl.
- b. Mellemske Stipendium, at udbet. 5 Rbd., at opl. 30 Rbd.: Wilstrup, S. Utke, Hansen, E. Kragballe.
- c. Laveste Stipendium, at udbetale 5 Rbd., at oplægge 15 Rbd.: Geveile, Holst, Warfoed, Larsen, Horn, Carstensen.

Fri Undervisning er tilstaaet, fra 1ste Octbr. C. Amisind og F. Lauritzen, og fra 1ste April F. Smith og B. Storm, sidstnævnte som Son af Skolens Overlærer, hiin i Hensyn til, at han tidligere har havt dette Beneficium. De øvrige Fripladser bleve udesatte.

Det af afgangne Gaard-Gier og Student Davidsen i sin Tid stiftede Legat til to fattige og flittige Di-

*) Endnu af sidstafviate Aars Skoleprogrammer sees, at der er Skoler, hvor der er udbetalt Disciple en Stipendiehielp af 8:10 Rbd. Dette er, naar de 5 Rbd. fradrages, som Discipelen igien skal betale til Skolekassen, en Understøttelse af 3:5 Rbd. i et Aar. Der maa være en stor Trang tilstede, hvor en saadan Hielp skal være af Betydning, og der er, synes mig, megen Grund til at frogte, at en saa ringe Understøttelse ikke anvendes efter Bestemmelsen til at afbielpo virkelig Trang. Langt heller da oplægge Alt, eller i alt Fald give enkelte i høiere Grad Trængende en mere klækkelig Understøttelse.

disciple i Horsens Skole er for i Nar tildeelt Disciplene P. Klug og P. Rosendahl, til hver 10 Rbd.

Af Flensborgs Legat blev efter Examen i Septbr. f. A. Bøger uddeelte til S. F. Mesner, P. Klug, J. Vilstrup, P. Rosendahl, M. Kragballe, B. Bernth, E. Holst, C. Horn, J. Barfoed, E. Kragballe, E. Larsen, og C. Amsinck. Efter Salvaars = Examen i April d. A. blev lignende Opmuntring og Belønning J. F. Utke til Deel. Af disse 13 Disciple kunne de 8 henregnes til Byens Børn.

Af de unge Mennesker, som i Nar ventes at blive dimitterede til Universitetet, har P. Klug under sin Skolegang oppebaaret af Stipendierne (Davidsens Legat derunder indbefattet) 240 Rbd., og har et Oplag af 165 Rbd. F. Utke har oppebaaret 135 Rbd. og har et Oplag af 120 Rbd. Værdien af de af Flensborgs Legat uddeelte Bøger er heri ikke medregnet.

Af Studerende ved Universitetet, som have været Disciple i denne Skole og herfra ere dimitterede, er Understøttelse af Stipendiekassens Overskudsfond i Nar tilstaaet J. F. Ingerslev, H. J. T. Laub, C. B. H. Singhms, C. F. Bruun, O. Vinzer; derhos er ogsaa nogen Hielp tilstaaet Ph. Th. Davidsen i Betragtning af hans godtgjorte Flid og yderlig store Trang. — Af Disciplene i Skolen er overordentlig Understøttelse tilstaaet Klug, Rosendahl, Larsen, E. Kragballe, Larsen. For nogle af disse er Understøttelsen anvendt til at skaffe dem nogen privat Undervisning, der ansaars gavnlig for dem; saaledes have for Tiden to Disciple derved Undervisning i Musik.

Ikke kan jeg slutte disse Efterretninger for indeværende Aar uden med vemodige Følelser at dvæle ved Mindet om en nølrig borttrøffet Fæderemand, som denne Skole med Glæde tæller blandt sine Fostersønner: Udblingen Geheimre-Regattons-Raad Professor P. O. Brøndsted, Commandeur af Dannebrog og Dannebrogsmænd. Fra tidlig Ungdom ved D. Worm, hvis Kiæreste og navnkundigste Discipel han blev, gjort fortrolig med Grækenlands og Latiums videnskabelige og Kunst-Arbejder, nærede han stedse en brændende Kiærlighed til disse, fik Leilighed til paa en lang Udenlandsreise (1806=13) og dermed forbundet Ophold i Grækenland at indsamle en stelden Skat af lærde Indsigter og erhverve en ualmindelig Dygtighed som Kiender af Oldtidens Konstsager, Monter, og andre deslige Gjenstande. Som Professor ved Universitetet, som Bestyrer af den store kongelige Møntsamling, og ved sine Skrifter fik han Leilighed til at lade sine store Kundskaber ogsaa blive Andre til Gavn, ligesom han og af Regjeringen blev brugt i diplomatiske Sædler. En ikke liden Deel af sit Liv kom han saaledes og ved Kongens Heimodighed til at tilbringe i Udlandet. Her udgav han ogsaa sit store Værk *Voyages dans la Grèce* i to Foliobind, hvoraf han ogsaa har skienket denne Skoles Bogsamling et Exemplar, i hvilket han kalder sig „Prof. O. Worms taknemmelige Discipel.“ Denne Kongens tree Mand, den indsigtsfulde Lærde og Oldgrandfæter, hvis Navn var hædret ikke i Fædrelandet alene men i hele Europa, den smagfulde Videnskabslærer, de Studerendes faderlige Ven, og navnlig en stor Belynder af denne Skoles Disciple, er blevet os ved en brad Død berøvet. Han døde som Universitetets Rector magnificus i indeværende Sommer, smertelig savnet af Fædrelandet og mange Enkelte, af Høitstaaende og Lav, hjemme og ude.

Anhang.

Fundats til sex fattige Disciple i den latinske Skole af Jens Sorgen Lindvig.

Gud allermægtigste til Gode og min fattige Næste til nogen Hielp udi sin Trang og Nød hafver jeg understrefne Jens Sorgen Lindvig Indvaaner her ubi Horsens i christelig Betragtning af den store Guds Naade imod mig, og i mange Maader beviste Velgierninger, gifvet og foræret, fra mig og mine Arsvinger, ligesom jeg herved gifver og forærer den mig tilhørende Dusted Eogns Korne- og Dvæg-Tiende, anslagen for Hartkorn efter nye Landmaalings Matricul 27 Tønder 6 Skiepper, beliggende i Skanderborg Amt Boer Herred; samme Tiende er bortfæstet til Velserværdige og Hoilærde Hr. Nicolai Langballe i Snetterop, deraf svares aarlig til hver Mars 26de April rede Penge eet hundrede og tolf Rigsdaler, skriver 112 Rbd., alt efter meddeelte Fæstebrevs videre Formelding.

1. Til sex siger sex fattige Discipler ubi denne Byes latinske Skole vil jeg herved gifve og forære, ligesom jeg hermed gifver og forærer (næstefter de 40 Rdaler, Hospitalet er tillagt udi bemeldte Dusted Eogns Tiende) de overfydende Penge af bemeldte Dusted Eogns Korne- og Dvæg-Tiende, som er 72 Rdlr., siger halvherdesindstyve og to Rigsdaler. Samme 72 Rdlr. betales af Borgermester og Raad, (der aarlig oppebærer Tiendens Afgift) til hver Mars 26de April til den som hafver Fundat-

sen under Hænder til Uddeling til ermeldte 6 fattige Skole-Discipler.

2. Ligeledes hafver Kirkeværgeren at betale 6 Rdlr., siger sex Rigsdaler, til den som hafver Fundatsen under Hænder til Uddeling til de 6 fattige Skole-Discipler i den latinske Skole, af den Fundats, jeg har tillagt Kirken og den latinske Skoles Bygning udi Herring Sogns Konge-Korn-Tiende; videre refererer jeg mig til Kirkens Fundats.

3. Foruden bemeldte 78 Rdlr., siger halvfjerdesindstyve og otte Rigsdaler Fundats til bemeldte latinske Skoles Disciple, skal og i sin Tid blifve dem til Fundatsens Forbedring, at naar Dusted Sogns Konge-Korn og Dvæg-Tiende bliver fæstetelig, da Indfæstningen saa vel og kan blive forbedret, alt at komme bemeldte 6 Skole-Discipler tilgode; mens Hospitalet ei videre at nyde af Tiendens aarlige Indkomst end de (det) tillagte 40 Rdlr., siger fyrgetyve Rigsdaler, som alletider første Prioritet er og bliver til Hospitalets 2de Enker, alt efter min derom indrettede Fundats.

4. Bemeldte sex fattige Discipler i denne Byes latinske Skole, som Sognepræsten og Magistraten her i Byen tilligemed Rectoren her ved Skolen hafver at udsoge, først af Byens fattige Discipler, hvis Forældre ere dode, eller og fattige Enker, som ere uformuende, saa vel og andre uformuende Forældre, hvoraf bemeldte sex fattige og tilligemed stikkelige samt lærvillige Discipler nyder ugentlig enhver til Kostpenge tyve og fire Eftilling, som udi et Aar eller 52 Uger beløber sig til halvfjerdsindstyve og otte Rigsdaler, skrifver 78 Rdlr.

5. Det formenes et, at jo udenbyes fattige Discipler, som er eller kand komme i denne Byes latinske

Skole, maae og have Deel i dette Legatum, naarsomhelst indenbyes Discipler deraf først vorder forstunet, fremfor de udenbyes.

6. Høfver Disciplerne deres Forældre levende, og (de) ere her i Byen, kan dem Pengene maanedlig forud leveres, mens de som ere udenbyes fra, saavel som og dem her i Byen, hvis Forældre ere døde, de have Frihed at ophøre dem en Leilighed her i Byen til deres Episequarteer, og da skal Berterne, Tid efter anden, hos dend, som Fundatsen har under Hænder, ansumme Pengene paa Disciplernes Vegne, mens Disciplerne ingenlunde at leveres Pengene udi Hænderne, hvorved de kunde blijve anlediget til at anvende Pengene til Unytte.

7. Oftbemeldte sex Discipler og Skolebørn skal et alene, som i foregaaende 4de og 5te Post er mentioneret, være de fattigste og dertil meest trængende, (først af Byens, siden af udenbyes trængende), mens endog saaledes, at de fører en ædruelig og skikkelig Levnet, vise sig flittig i deres Skolegang, saa og lærvillig, samt vel skikkede til at befordre deres Foretagende, saa at der kand være godt Haab om deres Studeringer i Fremtiden. Mens dersom mangler sliq Haab, og (de) enten findes uskikkelige, eller unyttig bortdrifver Tiden ved Skolen, hvortil jeg vil hafve ombudet nuværende Rector og alle Successorer i Embedet vilde behage at giøre det bekiendt for Sogne=Præsten og Magistraten, da tillige at foreslaae en anden Discipel udi dens Etad, som er fattig og trængende til at nyde af dette Legatum.

8. Skulde det nogentid imod Forhaabning skee, at denne Byes latinske Skole maatte vorder affkaffet, da maa dog dend herudiinden fattige Disciplers

Legatum, under den Allerhøiestes Bredte og Straf, ingenlunde her fra Stedet oprykket eller forflyttet, mens bemeldte sex Skole-Disciplers Legatum, som er halvferdesindstyve og otte Rigsdaler, skal da henhøre til denne Byes 2de Kirke, som er Kloster- og St. Jbs Kirke.

9. *Executores testamenti* vil jeg have allertienestellig ombudet, at de vilde behage at overlevere til nuværende Rector, eller hans Successor i Embedet, en rigtig Copie efter denne Original, som herudinden findes mentioneret for sex fattige Discipler i denne Byes latinske Skole. Originalen bliver henlagt i Stifts-Risten tilligemed flere dertil hørende Documenter.

10. Ligeledes vilde *Executores testamenti* behage til dette Legatum for de sex fattige Discipler i den latinske Skole at lade en Protocol forfærdige, hvorudi Fundatsen Ord efter Ord at indføres, derefter indskrives Disciplernes Navne, som er tillagt at nyde Deel af dette Legatum, ligeledes indskrives bemeldte Disciplers Forældres Navne, hvad heller de ere inden- eller udenbyes, og ved Aarets Ende lader Fundats-Forvalteren sig ubi bemeldte Protocol af Sognepræsten, Rectoren og Magistraten qvittere.

Hvorved jeg tillige recommanderer Alle og Enhver, nuværende eller efterkommende geistlig og verdslig Overrig, samt Rector i den latinske Skole, med ydmyg og indstændig Begiering at de for den allerhøieste Guds Skyld, deres egen Ære, og de fattige Disciplers Bedste saaledes dermed vilde omgaaes, som af mig i min Genfaldighed herudi er specificeret og foreskrevet. Og hafver *Executores testamenti* at lade 4 eenslydende Gienparter forfærdige, (som jeg ei selv i levende Live det besøger), den første tilligemed Original-Skæbterne

og Gienpart af Fæstebrevet paa Tienden udl Stifts-Ri-
sten at indlægges, den anden at levere til Sognepræ-
sten her paa Stedet, den tredie til Magistraten her paa
Raadstuen at overleveres, og den fjerde til mine Arf-
vinger, som dermed, saalænge nogen er til, hafver Ind-
seende, at alleting oprigtig omgaaes, ikke tvilende, at
Enhver herudinden jo handler saaledes, som de for den
allerhøieste Gud paa hans store og strenge Doms Dag
self agter at ansvare og bekiendt være.

Til Bekræftelse hafver jeg dette mit Gave-Bref, og
indbemeldte tvende Fundatser (som blifver under eet Bind)
med egen Haand underskrevet samt min Signete hestrykt.

Datum Hørsens den 16de April 1760.

J. J. Lindvig.
(L. S.)

Cancellie-Raad og Borgemester Flensborgs Legat til Indkøb af Skolebøger til fattige og flittige Disciple.

Af en ærbodig Taknemmelighed imod det guddommelige
Forsyn, som altid har lagt sin Belsignelse i mine Ei-
endomme, og overøst mig og mine Børn med utallige
Velgierninger; til en erkjendtlig Erstatning for den frue
Undervisning og gavnlige Understøttelse, mine tre Søn-

ner har nydt i Horsens latinske Skole, som efter en lykkelig tilbagelagt Løbebane ved Academiet alle ere kaldede til Præster; *) kiender og tilstaaer jeg underskrevne Andreas Glensborg, Kongelig Maiestats Cancellie-Raad, Borgemeester og Byefoged i Horsens, samt Herredsfoged og Skriver i Boer og Nim Herreder, med min kiære Hustru Anne Cathrine Stephansdatters Samtykke, at have bortgivet til Horsens latinske Skole et saakaldet Gaards Aul her paa Horsens Markt N° 18, som Rasmus Sorensen Aulsmænd for nærværende Tid har i Leie for 8 Rdlr., med alle dertil liggende Agre og Enge i alle Marker, Græsgange, Fævanding, og alle tilhørende Eiendomme Herligheder og Rettigheder, intet i nogen Maade undtaget. Alt dette skal til evig Nytte og Eiendom følge og tilhøre Horsens latinske Skole saaledes, at den aarlige Leie deraf, det sidste Mars Leie, som til næstkommende Michelsdag er forfalden, iberegnet, af Skolens Forstandere ved Kirkeværgen besorges oppebaaret og leveret til Rectoren ved Skolen, at han efter bedste Kundskab om Disciplenes Trang og Flid anvender dem til Skolebøgers Indkøb til fattige og flittige Disciple, **) eftersom de i enhver Lectie efter

---

*) Det er værd at lægge Mærke til, hvorledes i Fortiden et gudeligt Sind saa tidt viisde sig ogsaa i Gaver til det Almindelige, og i Lyst til at vederlægge, hvad man selv eller Ens Nærmeste havde oppebaaret som Understøttelse, naar Forsynet siden gav Evne dertil.

**) Ved Skolebøger forstaaes dog, hvilket den Uddeling, som fandt Sted i Giverens levende Live og Nærværelse, udviser, ikke alene Bøger, som bruges ved den daglige Underviisning i Skolen, men ogsaa saadanne, som i Almindelighed kunne tiene til Kundskabens Forøgelse og Aandsdannelse hos Ungdommen.

deres forskiellige Fremgang efter sidste Skole-Forordning kunde behøve, allerhelst for Byens Børn, saafremt de ere ligesaa trængende som de fra Landet og ei give dem, som ere udenbyes fra, det allermindste efter i Stræbsomhed og Studerehyst.

Bøgerne, som af Rectoren indkøbes, skal indbundne uddeles, og naar nogen, hvv han saa er, skøndt han ei just er trængende eller barnfødt i Byen, ved overordentlig Flittighed udmærker sig fremfor Hoven, ved enten at gjøre hastigere Fremgang end andre, eller og ved at kæmpe sig igiennem naturlige Mangler med uforsagt Mod, om han end ikke naaer dem, som har heldigere Guds-gaver, skal han til Mæring for hans usædvanlige Lærvillighed belønnes med en nyttig indbundet Bog, med den af forgyldte Bogstaver paa Bindet indtrykte Paaskrift *Flittigheds Belønning* efter sidste allernaadigste Skole-Forordnings 62 Art.

I Uddelingen bør den blotte Fattigdom staae til Side for den trængende Virksomhed, og den mageløse Driftighed og Betvørelse for at gjøre Kæmpeskridt i Videnskaberne og vee mod Naturen som imod Strømmen har alene Fordring paa Prisvinding og Udmærkningstegn, som man ei forsigtig nok kan uddele, at de ei ved deres Almindelighed skal tabe deres Værd, eller ved deres Beføstelighed blive alt for steldne. Disse Skolebøger og Præmier skal strax efter Examen, naar *ingeniorum* Prove er holdt, i Sogne-Præstens, een eller flere af Magistراتens, Herernes og Disciplenes Overværelse, af Skolens Rector uddeles, deels fordi Rectoren paa den Tid har de Flittiges Fremværet endnu i frisk Minde, og upartist kan tilkømmne Enhver sin fortiente Belønning, deels og at de til Academiets gaacende, ifald de gjøre sig værdige

til Priisbelønningen, ei skulle see sig den berøvet eller blive stjælt fra den Vre, som vil gjøre Professorerne opmærksomme paa dem ved Academiet. Ved Bøgernes Modtagelse skal enhver Discipel i Vogen, som for denne Fundats indrettes, egenhændig qvittere til en bestandig Sikkerhed saavel for Giveren som Uddeleren. Naar nærværende Ceteaccord med Rasmus Sorensen om ovenmeldte Gaards Nvl er tilende, som udløber til Michelsdag 1778, skal denne, ligesom de øvrige Gaards Nvlinger som tilhøre Skolen, stilles til offentlig Auction for Fremtiden, at Leien kan udbringes til det høieste.

Over bemeldte Gaards Nvls Indkomst skal indføres Regning hvert Aar udi den dertil paa min Beføstning indrettede og leverede Bog, naar Priisbelønningen er uddeelt, med Forklaring under Indtægt, hvormeget Leie af bemeldte Gaards Nvl det sidst forgangne Aar er indkommen, hvilke Bøger derfor er indkøbt, og hvad hver haver kost, men under Udgift enhver Discipuls Navn, hvorfra og hvem han er, som nogen Bog er tildeelt, Bogens Navn, og hvad den haver kost. Skulde noget overblive, som ei var indkøbt Bøger for, et Aar, føres det til Indtægt næste Aar. — Denne Bog forbliver udi Rectorsens Bevaring, men forevises og paategnes af Skolens Forstandere hvert Aar, naar Uddelingen er fæet, og ovenmeldte Rigtighed derudi er indført.

Det skal aldeles være forbudt at sælge eller afhænde dette Gaards Nvl, eller henlægge det til anden Brug, end det af Giveren er bestemt til, eller, ifald denne for Byen og Egnen umistelige Skole skal, imod Alles Ønske, nogentid friste den samme Skiebne, som mange smaae Skoler har haft, at gaae under, og dens Formue blive henlagt til en and. n Skole; saa skal dog denne

min Gave blive i Byen, og henlægges til den fattige danske Skoles Nytte paa samme Maade, som nu til den latinste. Det samme skal og gielde, ifald Leien enten skulde blive misbrugt eller anvendt paa anden Maade end som Stifteren har fastsat.

Jøvrigt tviler jeg ikke paa, at jo den nuværende og efterkommende Sogne-Præst, Rector, og Magistrat i Hørsens med al Flid vil søge at vedligeholde og forevige denne christelige velmeente Gave, at den ikke nogentid skal forfalde eller blive unyttig anvendt.

Alf denne Fundats har jeg forfattet trende eenslydende Exemplarer, det ene at indlevere til Stifts-Risten, det andet til Sogne-Præsten og Magistraten for at giemes paa Byens Raadstue og deraf til Vedkommende at udfærdige Gienpart, som skal indføres i den behørigte Fundats-Protocol; og det tredie at forblive hos mig, og efter min Død hos mine arvelige Descendenter, som Skolens Forstandere eengang om Aaret, ifald det forlanges, skal give Underretning, om med Leien af dette Gaards Nøl forholdes efter denne Fundats. I Mangel deraf bør det andrages og paatales for vedkommende Dyrighed.

Til Bekræftelse under min Haand og høstrykte Signet.

Hørsens den 22de September 1777.

N. Glensborg.

Hdtog af Kammerherre S. L. C. Beenfeld til Serriidslevgaard og Frue E. C. født Lichtenbergs Sidei Commis Disposition af 25de Oct. 1800, med

samme Giveres senere testamentariske Bestemmelser, (der under 31te Juli 1807 bleve Kongelig allernaadigst stadfæstede), forsaavidt Noget derved er skienket til det Almindelige.*)

Vores Kongelige Maaestæt til Danmark og Norge bestaalter Kammerherre og Land=Staldmester jeg Frederik Ludvig Christian Beenfeldt og jeg Elisabeth Catharina Beenfeldt født Eichtenberg gjøre vitterligt. Da os under 2 Jun. 1780 allernaadigst er forundt Kongelig Bevilling paa Testamente at gjøre, og vi paa Grund af samme har forfattet en testamentarisk Disposition, hvorledes vi har bestemt, at der med den Velsignelse, som den Allers høieste har behaget at forunde os, efter vor Dod skal forholdes, saa har vi tillige besluttet, at saafremt den algode Gud fremdeles vil forunde os den Formue, som vi hidtil eie, til vores dødelige Afgang, og naadigst forskaane os for saadanne Uheld, være sig Ildbrand, Krig, Dvægsyge paa Gaard og Gods, o. a. d., hvilket kunde formindste vor fælleds Formue, som i vores under Dags Dato oprettede Testamente er benævnet, saa beslutte vi herved at oprette, i allerunderdanigst Haab om Kongelig allernaadigst Approbation og Confirmation, et Fidei Commiss af fire og fyrgetyve tusinde Rigsdaler, som vi bede om Kongelig Approbation paa at maatte kaldes: Det Beenfeldske og Eichtenbergske Fidei Commiss.

---

*) Denne Disposition med Tilhørende er vel trykt (Aarhuus i fol.), men er kun til i saa Aftryk. Her meddeles af Indholdet kun, hvad der vedkommer Almeenheten, men ikke de mange Gaver til enkelte Personer, Slægtninger, Venner, Lyende og Andre.

Denne Capital af 44000 Rb. skal være og forblive til evig Tid, saa længe Verden staaer, et uroffeligt Fidei Commis, hvis Renter anvendes paa den Maade og til det Brug, som her af os med fælleds Overlæg samt god og velberaad Hu foreskrives, fastsættes og bestemmes.

I. Den nysmeldte Capital 44000 Rb. skal fastgøres, være og forblive vort Fidei Commissets Fond, og enten blive staaende paa 1ste Prioritet i Serridslevgaard og Gods eller udsættes paa Rente mod Sikkerhed i Jordegods og faste Eiendomme efter de samme Regler som anvendes til Sikkerhed for Umyndiges eller offentlige Stiftelsers Midler. Skulde det hændes, at Renterne blive lavere, end de nu ere, maae de af Renterne bestemte aarlige Uddelinger proportionaliter formindskes for Enhver af dem, der skal oppebære samme.

II. Af Fidei Commissets Indkomster skal udbetales aarlig til hvert Mars 1ste Juli som følger:

1. Tilsynsmanden for at have Opsigt og Tilsyn med Udbetalingen af Legaterne og med den hele testamentariske Dispositions Indholds Udførelse samt for sin Umage med Correspondencen og med at holde Protocolen over hver Post i Orden, aarlig 200 Rb.

2. a. Til otte af de ældste, fattigste og frøbeligste eller vansore af de Byer og Sogne, som høre til Serridslevgaards Gods, enten det er Mand eller Kone Karl Dreng eller Pige af Bøndestanden, udbetales til hver aarlig 12 Rb.

b. Til otte andre, mindre frøbelige men dog trængende, enten de ere Aftægtsfolk, Inderster, Boels- eller Huusmandsfolk af Godset, til hver aarlig 8 Rb. — Af disse to Poster udbetales det halve til hvert Nykaar og det andet halve til hvert Mars 1ste Juli.

c. Til 12 af de fattigste Gaardmænds eller Huusmænds Børn af Nebel Sogn, som søge Serridslev Skole og ere de lærvilligste og flikkeligste samt har opnaaet deres 12te Aar, bestemmes til Bøger Klæder og Skrivematerialier (thi disse Børn, enten de ere Drengene eller Piger, skal lære at skrive, og Drengene desuden lære at regne) aarlig til hvert Barn, saa længe indtil det har været til Confirmation, 10 Rd.

d. Til 8 af Godssets Gaardmænds eller Huusmænds Børn af Ørridslev Sogn, som søge Tvingstrup Skole, under samme Vilkaar, som under Tit. c. nys foran er meldt, til hvert Barn 10 Rd. aarlig.

Over disse under 2 a. b. c. d. anførte Legata forfattedes 5 ordentlige Protocoller, hvori denne Post indføres, og af disse bliver een hos Serridslevgaard's Gier, een hos Sognepræsten for Nebel Sogn, een hos Sognepræsten for Ørridslev Sogn, een i Serridslev Skole, og een i Tvingstrup Skole. Udi disse Protocoller indføres de Nydendes Navne og Fødested, Alder, Opholdssted, Af- og Tilgang, og Attester, at de virkelig ere fødte her paa Godsset og bestandig har opholdt sig paa samme. Serridslevgaard's Giere og Sognepræsterne i de Sogne, hvort Godsset ligger, bestemmer Besættelsen istedetfor de Afgaaende i hver af disse Classer; og i Tilfælde at disse Mænd skulde blive af forskellige Meninger, hvilken Person eller Barn der fremfor en anden skulde anses for meest competent, da voteres der imellem dem, og er der lige Stemmer, tilkaldes Sognefogeden og Medhjælperne hver i deres Sogn, som forundes hver en Stemme, da det saa formodes, at der vil udkomme en Pluralitet.

e. Til 3 gamle fattige Enker af Bøndestanden paa Serridslevgaard's Gods, som udnævnes af Gaardens Eier, efter at de med Præsten og nogle af Sognemændene har beviist, at de have været gode Huusmodre og ikke været Aarsag til, at deres Mænd have efterladt dem i Armød, til hver aarlig 10 Rd.

Skulde der ikke findes tre saadanne Enker paa Godset, gives det Overskydende til Nebel Sogns andre Fattige, der ei nyde andet Tillæg af Legater, og dette uddeles da af Sognepræsten i to Terminer aarlig.

f. Til Skoleholderens Løn i Serridslev Skole gives foruden hans bestemte Løn efter de kongelige Anordninger et aarligt Tillæg af 40 Rd. - Hvorimod foreskrives, at der stedse skal søges duelle Mænd til Skoleholdere, som har rette faste Grunde i den christelige Religion og sande Jesu Lære, samt skal være perfect i at kunne undervise Børn, foruden deres øvrige Lærdom, i Læsning, at forstaae hvad de læse; samt i at skrive og regne. Og da vi Testatorens har ladet forrige Aar en ganske ny Skole opbygge i Serridslev, som har kostet 1000 Rd., og Indretningen er saaledes, at Skolebørnene inddeles i tvende Classer, saa skal denne Indretning bestandig vedblive.

g. Paa samme Maade og under samme Vilkaar gives Skoleholderen i Tvingstrup Skole ligeledes et aarligt Tillæg til sin Løn af 20 Rd.

3. Caalønge Generaladjutant Herman Frederik Korbis lever, nyder han aarlig af dette Fidei Commis 400 Rd.; men efter hans Død skal denne Sum aarlig udbetales til de Børn af den Lichtenberg'ske Slægt fra

Stammehuset Vidstrup, som ei ere Stammeholdere, saaledes at naar der ere flere Børn paa Stamhuset end Stamholderen, disse da nyde godt af denne aarlige Sum, og tager da enhver af de Børn, som findes, Deel herudi saaledes, at en Broder faaer dobbelt mod en Søster.

Naar ingen Competenter til disse 400 Rd. findes af den Lichtenbergiske Slægt fra bemeldte Vidstrup Stamhus, anvendes disse 400 Rd. til Officerers- og Underofficers-Børns Opdragelse og Underholdning af de i Jydland værende Rytter- og Dragon-Regimenter efter saadan en Plan, som Tilfynsmanden over dette Fidei Commis med det Collegio, hvorunder Regimentet forterer, naar Casus existerer, maatte komme overeens, dog saaledes, at det Regiment, som nu kaldes jydsk Regiment lette Dragoner, stedse har Forret.

4. Saalænge Kammerherre Johan Christian Gotthold Korbis lever, nyder han ligeledes aarlig til hver 1ste Juli 300 Rd. Efter hans Død bestemmes disse 300 Rd. til 30 Rytter- eller Dragon- og Musqveteer-Børn af begge Kion til Underholdning og Opdragelse, saa at hver af disse Børn i deres Skoleaar og saa længe indtil de har været til Confirmation og selv kan tjene for deres Brod, nyder aarlig 10 Rd. Det nu kaldte jydsk Regiment lette Dragoner, i hvilket jeg Beenfeldt har tient mig op i 36 Aar fra Cadet til virkelig Oberstlieutenant, sammes tilhørende Børn skal fornemmelig være berettiget til at nyde dette Legatum, men hvis der ikke er saamange Dragonbørn ved dette Regiment, da kan andre Regimenters Rytter- eller Muskveteerbørn tildeles det, som dette Regiment's Dragonbørn ikke oppebærer, og

har i saa Fald Tilfynsmanden over Fidei Commisset paa den Tid at træffe den fornødne Arrangement med Krigscollegiet, paa det at Hovedhensigten med dette Legato, som er: gemene Dragon-, Rytter- eller Musketeerbørns Opdragelse og Understøttelse paa den sig bedst passende Maade kan opnaaes.

5. Til een af de mindst formuende Præsteføner af Voer Herred i Aarhus Amt, Aarhus Stift, som dimitteres fra Horsens latinske Skole til Universitetet i Kiøbenhavn eller hvor samme maatte blive forflyttet, bestemmes aarlig til hvert Aars 1ste Juli 300 Rd. Disse 300 Rd. deponeres, saasnart bemeldte Person er bleven indskrevet som academisk Borger, i Universitetets Dvæstur uden Renters Svarelse, og udbetales ham udi 3 paa hinanden følgende Aar, til hvert Aars 1ste Juli 100 Rd., til hans Understøttelse og Studeringers Fortsættelse. — Indtræffer det i et eller flere Aar, at ingen saadan Præsteføn dimitteres fra Horsens Skole til Universitetet, da skal disse 300 Rd. anvendes til Udstyr for en Præstedatter, som samme Aar vorder givet, hvis Fader er Præst i Voer Herred. Skulde det derimod i et eller flere Aar være, at hverken Præsteføn som meldt dimitteres til Universitetet, eller Præstedatter som meldt blev givet, anvendes i hvert et saadant Aar, i hvilken ingen af Delene indtræffer, disse 300 Rd. paa følgende Maade. Capellaniet i Rattrup faaer et Gratuit af 100 Rd. De 8 Skoler i Voer Herred, som ei er forbunden med Degnekald, hver 15 Rd. Til nyttige Vegers Anskaffelse for Almuen saavel i det religiøse som oecconomiske, historiske og moralske Fag bestemmes hver af

de 14 Sogne i Boer Herred 5 Rd., og Nebel Sogn be-
 uden i samme Hensigt 10 Rd. — Gaaer flere Boer Her-
 redds Præstesønner i eet og det samme Aar fra Horsens
 Skole til Universitetet, og samtlige ere lige fattige, da
 nyder den Fortrinet til dette Legatum, som af Skolens
 Rector faaer det bedste Testimonium i Henseende til Flit-
 tighed og Sædelighed, og den paafølgende Præsteson af
 nysnævnte Herred kan da gives Expectance paa det
 kommende Aars Udbytte. Indtræffer det Fald, at Præ-
 stedøttre i Mangel af Præstesønner skulle nyde godt af
 dette Legato, og at flere Præstedøttre i et Aar gives,
 da skal den, hvis Fader har boet nærmest her ved Ser-
 ridslevgaard, have Forret for den, hvis Forældre har
 boet længere fra Gaarden, og er der tvende, som ere
 fødte og opdragne lige nær herved, bestemmer Stedets
 Biskop tilligemed Fidei Commissets Tilsynsmand, hvo af
 dem der skal have Udstyret, ligesom der og kan i Hen-
 seende til Præstedøttrene gives lige saadan Expectance
 paa det følgende Aar, som oventil ved Præstesønner er
 meldet.

III. Som første Tilsynsmand over dette Fidei
 Commis indsætte vi den udnævnte *Executor testamenti*
 Hr. Doctor juris Erik Hammeleff. Skulde denne
 vor Ven imidlertid ved Døden afgaae, forbeholde vi os
 selv at udnævne en anden i hans Sted. Men naar de
 af os udnævnte Tilsynsmænd enten døe eller frastige dem
 Tilsynet eller blive ved den Alder, at dem mangler for-
 noden Virksomhed til ret at forestaae og bestyre denne
 Stiftelse, indsættes Tilsynsmændene af det Kongelige dan-
 ske Cancellie med Kongelig allernaadigst Confirmation,

dog at den saaledes bestillede Tilsynsmand stiller stlter Caution, ligesom og Fidei Commissets Documenter deponeres, naar den afgaaende Tilsynsmand har gjort Rede og Rigtighed, i det danske Cancellie.

IV. Tilsynsmanden skal være pligtig til een Gang om Aaret at aflægge Regnskab for dette Fidei Commissets Anvendelse, og skal enhver Person navngives, som nyder godt deraf. Dette Regnskab skal ogsaa indrykkes i saadanne Tidender eller Aviser, som have*s* i Almindelighed her i Landet.

V. Naar *Executor testamenti* efter begge vores Død tiltræder sit Opsyn over dette Fidei Commiss, har han at lade denne vores Disposition trykke. Afstryk deraf tilstilles ethvert af de Kongelige Collegier i Kjøbenhavn, et Exemplar til hvert Stift i Danmark til Stifts-Archiverne, et til hvert af de i Jylland indquarterede Regimenter, som udbedes stedsse opbevaret i Regimenternes Archiver, et til Provsten for Boer Herred og et til hver Sognepræst i samme, samt et til den residende Capellan for Rattrup Tolstrup og Orridslev, som stedsse leveres fra Mand til Mand i Embedet. Saa forbliver og stedsse et Exemplar ved Orridslevgaard eller dets Godes Archiv, og endelig et udi hver af de i denne Disposition benævnte Orridslev og Tvingstrup Byers Skoler.

VI. Skulde noget af det her bestemte kunne udtydes paa forskjellige Maader, da skal *Executor Testamenti* have *votum decisivum*.

At dette saaledes er vor bestemte Villie, og at vi med fuldkommen Overlæg og Forstands Brug have be-

Stattet dette Fidei Commisses Indretning, bekræfter vi med vore egenhændige Underkrivter.

Paa Serridslevgaard paa vores 38te Bryllupsdag den 25de Oct. 1800.

F. C. V. Beenfeld.

G. C. Beenfeld

født Sichtenberg.

—
 Af disse to Ægtefælle afgif Kammerherre Beenfeld først ved Døden, og hans efterlevende Gæstfrue, efter den ved deres gjensidige Testamente den Længstlevende givne Ret til at raade over Boet og gjøre forandret Bestemmelse med sine Efterladenskaber, fulgte Serridslevgaard og Gods, og istedetfor Dr. Hammeløff indsatte (dødsærende) Borgemeister N. S. Caroe i Horsens og Herredsfoged N. Vorch paa Voller til *Executores testamenti* og Opsynsmænd over det stiftede Fidei Commiss. Sult gjorde, først under 19de Juli 1804 („min gode sal. Mand's Fødselsdag“), og senere under 12te Aug. 1806 nye testamentariske Bestemmelser, af hois Indhold følgende meer eller mindre vedkommer Almeenheden.

Min Brodersøn Capitain Gerhard de Sichtenberg eller hans Eidsarvinger udleveres to Solv-forgyldte Ferriner med Fæde, alt Damaskes Dækketoi med Navn og Naaben, 2 Duge og 24 Servietter Giffer-Damask, og et Rhinoceros-Horn; disse Stykker onßer jeg, maae forblive ved Stambuset Bistrup.

Min Søsterdatter Frue Gerhardtine Gersdorff, nu giøt med General-Krigs-Commissair Serene d'Acqueria hendes 4 Børn gives hver 1000 Rd. Men disse Capitaler gives paa Vilkaar, at Renterne anvendes

til Børnenes Bedste, saalænge de ere ugiorte, og at Capitalerne udbetales demnem til Brudegave, ligesom de Tid efter anden giorte sig, saafremt de forblive og etablere sig her i Danmark. Men hvis det slædte, at nogen af dem ei blev i Landet men udvandrede, eller antog anden Religion end den lutheriske, da bortfalder denne Gave for enhver saadan, og derimod tilfalder den fattige Børn i Horsens, der fornemmelig behøve Understøttelse til Opdragelse, til 18de Mars Fylde, saasom Præsters, Willialres, Riobmænds eller Embedsmænds Børn, hvis Forældre enten ere døde eller ei have Raad og Gyde til at opfoede dem, til Nytte i Fremtiden at ernære sig selv. Capitalen sættes i dette Fald i den Sikkerhed, Lovene for Umyndiges Midler fordrer, og under Horsens Segnepræstes og Magistrats Beskyrrelse, der anvender Renten som bestemt, alt under Stiftamtmandens og Bispenes Overopsyn.

Til Prydelse for Horsens Raadsue gives 1000 Rd., hvilken Capital *Executores* til dette Næmets Opnaaelse efter Overlæg med Magistraten anvende.

Til Spindeeskolen her i Byen dets Forfærdelse, og paa det at militaire Børn deraf herester som lidtli kan have Nytte, gives 1000 Rd. Denne Capital udbetales Skolens Inspecteurer og besyres paa samme Maade som de øvrige Capitaler, Skolen allerede rier. Skulde i Tiden en nyttigere Indretning kunne opstaa, hvortil Skolens øvrige Capitaler blive anvendte, maae disse 1000 Rd. ogsaa dertil anvendes, dog at det alene skeer til Glæde og Arbeidsomheds Fremme og fattige Børns Gavn deraf i Horsens.

Til de Fattige i Horsens gives 2000 Rd., som udbetales til Segneprosten og Magistraten og administrere-

res ligesom de til Fattigvæsenet af Andre givne Capitaler under Fundats-Forvalterens Regnskab. Renten deraf uddeles til stikkelige Trængende, som af Magistrat og Sognepræst dertil findes værdige, efter deres Antal Værdighed og Trang.

Til min sal. Mandts og mit Gravstedts Conservation ved Nebel Kirke hensættes 300 Rd., samt til Herredsprovsten betales, der udsætter samme blandt Herredets offentlige Midler mod Iovbæfalet Sikkerhed og Ansvar, Renten deraf udbetales Sognepræsten for bemeldte Kirke, der har den Godhed deraf at lade Alt hvert andet Aar forsyne med Oliefarve og at forbedre og vedligeholde Jernværket og Inscriptionen saaledes, at det Mand fra Mand kan være en Grindring for Efterslægten.

Til Skolevæsenets Forbedring i Orridslev og Bled Byer gives 400 Rd. og efter Mad. Pertous Død det af hende beboede Huus i Katstrup, som da sælges. Renten af disse Summer anvendes til en Skoleholders Lon til de smaa Børns Underviisning i bemeldte Byer, fordi disse to Byer for nærværende Tid har saa langt til Skole, at Børnene ei kan taale at gaae den lange og besværlige Vej, de har til at søge den Skole, de henhøre til. Og da dette er en Forøgelse af Fidei Commis Planens 2den Postes 2det Punct *c. d.*, saa forholdes med Capital, Opfugt, Ud nævnelse og Uddeling saaledes, som ved disse er fastsat.

En Capital af 800 Rd. gives, hvoraf Renterne anvendes til 4 navngivne Lemmer af Serridslev Hospital, men efter deres Død henfalde Renterne til Serridslev By og anvendes saaledes: den halve Rente til at forsyne de fattige Skolebørn med nyttige Bøger, Papir og Skrivematerialier; den anden halve Rente til Skoleholderens

aarlige Løns og Indkomstes Forbedring. Og da ogsaa denne Gave er en Forøgelse af Fidei Commis Planen, forholdes med Uddeling, Dødsyn &c. som derved foreskrevet. 2det Punct c. d. bliver uforandret, men i Steden for, at samme forhen var indskrænket til Godset, udvides samme nu til Sognene, uanset hvad Geds de maatte høre under. 2det Punct e. Da de tre Enter nu ei kan findes paa Godset, saa bestemmes Gaven til to Enter af Nebel og een Enter af Ørridslev Sogn eller Nebel Sogns andre Fattige efter sammes Indhold.

Det Beenfeldske og Lichtenbergske Fidei Commisfes Capital maa ei formindskes under den for samme bestemte Capital 44000 Rb., thi i Tilfælde, at samme ei anderledes kunde udfomme, skal i de andre Gaver rabatteres saa mange Procento som behøves. (Men blev Doets Formue større end forudseet, skulde det Overskydende i det mindste tildeels tilfalde Fidei Commisfet.) — —

Da jeg (1806) finder, at min sal. Mand's saavel som mit og Families Ønske kan opnaaes i Henseende til det Bidstrupske Stamhuus og den Lichtenbergske Stamhus Conservation i mødende Tilfælde, at uopdragne Børn med en ung Enkemoder kunde behøve mere Understøttelse end allerede af mine sal. Forældre er fastsat, og udi min sal. Mand's og min Bestemmelse i Fidei Commisfets 3die Post er benævnet; thi bestemmes den Capital 10,000 Rdr. af *Executores* at udtælles og udsættes blandt Fidei Commisfets øvrige Capitaler, men Renterne ene at anvendes til Bedste for Enter og Børn af det Bidstrupske Stamhuus, førend den nævnte Fordeling af Overskuddet foretages.

Sang for Disciplene i Horsens lærde Skole.
(1835)

I Høthers By staaer en gammel Gaard
I Ly af skuggende Linde,
Den kjærlig mindes i Ungdoms Vaar
Og medens Aarene rinde.
Hvor Munkens Kyrie fordem lod,
Naar Dagens Lys giennem Mulmet brød,
Did surdet nu
Ungdommens Hu,
Ønskende Visdom at lære.

Hvad herlig grandfæde Vidskabs Søn
Ved Dag og natlige Lampe,
Hvad kiæk han virked i Lys og Len
I Ketsinds hædrende Kamp,
Hvad skyldes Fædre og Drot og Gud:
Det lære Ungersvend bold og prud!
Livlige Sind
Luende Kind
Blusfe ved Fædrenes Minde!

Den kiære Gaard med den By og Land
Vel gienne Minder saa kiære;
Hvor Danske færdes paa Land og Strand,
Man Dyd og Daad vel kan lære.
Her Hiarne Skjald quod om Frodes Død,
Hift Griffenfeld sank i Gravens Skjød,
End, Voller, Du
Kaldet i Hu
Vor giæve Christian den Fierde.

Og stittig Pøbling, paa Bænken sad,
Til Mand blev modnet tilvisse,
Til Livets Daad gif han freidig glad,
Vandt Egelsø om sin Isse.
Det vidner Guldberg og, Svane, du;
Det Brændsted, Hornspild jo vise nu;!
Det vidner ret
Levensørns Æt;
Og signet er de Ædles Minde.

Staa længe hædret, du kiære Gaard
Ved Dvds og Dugtiabeds Minde!
Dig Sommer ære i Ungdoms Vaar
Og medens Aarene rinde!
Høit skatte Ungdommen Kundskabs Værd
Og modnes herlig til Manddoms Færd!
Ved Fliid og Dyd
Med Ungdoms Fryd
Sid stedse blomstre Horsens Skole!

XXIII

Hoved = Examen i Horsens lærde Skole for 1842 tager sin Begyndelse Onsdagen den 14de September, og fortsættes derefter hver Dag fra Kl. 9 til 1 og fra 3 til 6 i følgende Orden.

Onsdag den 14de September.

Formiddag. Candidaterne. Latin, Tydsk, N. L.
Eftermiddag. Candidaterne. Historie, Geographie, Mathematik.

Torsdag den 15de September.

Formiddag. Candidaterne. Græsk, Hebraisk.
2 og 1 Klasse. Religion.
Eftermiddag. Candidaterne. Fransk, Religion.

Fredag den 16de September.

Formiddag. 4 Klasse. Latin.
3 Klasse. Naturhistorie.
Eftermiddag. 2 Klasse. Latin.

Lørdag den 17de September.

Formiddag. 4 Klasse. Historie og Geographie.
3 Klasse. Historie.
Eftermiddag. 3 Klasse. Geographie.

Mandag den 19de September.

Formiddag. 2 Klasse. Græsk.
Eftermiddag. 4 og 3 Klasse. Mathematik.

Tirsdag den 20de September.

Formiddag. 4 og 3 Klasse. Græsk.
Eftermiddag. 2 og 1 Klasse. Naturhistorie.

Onsdag den 21de September.

Formiddag. 4 og 3 Klasse. Hebraisk.
Eftermiddag. 1 Klasse. Latin.

Torsdag den 22de September.

Formiddag.	4 Klasse.	Frans.
	2 Klasse.	Historie og Geographie.
Eftermiddag.	3 Klasse.	Frans.

Fredag den 23de September.

Formiddag.	4 og 3 Klasse.	Religion og N. T.
Eftermiddag.	1 Klasse.	Historie og Geographie.

Lørdag den 24de September.

Formiddag.	3 Klasse.	Latin.
Eftermiddag.	kl. 3½.	Syngeprøve med hele Skolen.

Mandag den 26de September.

Formiddag.	4, 3, og 2 Klasse.	Lydst.
Eftermiddag.	1 Klasse.	Lydst.

(De skriftlige Prøver ere anstillede, førend disse mundtlige tage deres Begyndelse).

Bibensklabernes, Skolens, og Ungdommens Belyndere og Venner indbydes herved til at overvære denne Examen.

Lørdagen den 1ste October F. M. Kl. 10 foretages Prøven med dem, som ønskes optagne i Skolen.

Underviisningen i det nye Skoleaar tager sin Begyndelse Mandagen den 3die October.
